

No és país per a joves

No és país per a joves. Ho veiem al nostre entorn, i les dades ho denuncien en veu cada vegada més alta. L'enquesta de població activa del primer trimestre de l'any ens ho ha tornat a recordar: la taxa d'atur juvenil, l'indicador de referència per valorar la situació en què es troben els més joves de 25 anys, continua en nivells extraordinàriament elevats, del 40%.

No ens hauríem de desentendre del problema. L'elevada taxa d'atur que pateixen els més joves només ofereix una visió parcial de la difícil situació en què es troben. Com tenien unes condicions laborals més precàries abans de la crisi, han rebut un nivell de protecció inferior: han accedit menys als ERTO, i, en última instància, una elevada proporció d'ells s'ha quedat sense ingressos. Segons el monitor de desigualtat en temps real de CaixaBank Research (www.inequality-tracker.caixabankresearch.com), una gran part de l'augment de la desigualtat que s'ha produït durant la crisi és deguda al deteriorament de la situació econòmica dels treballadors de menys edat.

Els joves són els qui més estan patint la crisi econòmica, i plou sobre mullat. Fa anys que la seva situació laboral es va deteriorant. L'augment de l'ocupació temporal i de l'ocupació a temps parcial ha estat especialment intens per a les persones que, un cop acabats els estudis, volen començar a treballar. Això les fa molt més vulnerables quan es produeixen crisis econòmiques. També ha comportat una reducció dels ingressos salarials i ha fet que les perspectives laborals siguin més limitades i incertes. Les dades ajuden a prendre consciència de la situació. Els ingressos salarials mensuals mitjans, en termes reals, dels joves que el 2019 tenien entre 18 i 20 anys eren el 50% inferiors als que tenien els joves del 1980, segons un estudi recent de Samuel Bentolila i coautors. Per a les persones entre 30 i 34 anys, la reculada ha estat del 26%. El motiu d'aquestes caigudes no és una disminució del salari per hora treballada, sinó l'enfonsament dels ingressos salarials mensuals arran de la menor durada dels contractes i de l'augment de l'ocupació a temps parcial. I això és, al capdavant, el que determina la decisió d'emancipar-se o de formar una família. La fotografia s'enfosqueix quan tenim en compte les majors dificultats que tenen per accedir a un habitatge.

La situació exigeix accions que reforcin la xarxa de seguretat amb què compten els joves. En crisis anteriors, la falta d'un suport adequat ha fet que les conseqüències fossin especialment persistents per a les persones que s'estaven integrant en el mercat laboral. Malgrat que el bon ritme de vacunació que s'està assolint permetrà que la recuperació econòmica agafi força de manera imminent, encara trigarà a arribar a tota la població.

Això ha d'anar acompanyat de canvis profunds que millorin d'una vegada per sempre la capacitat d'integració dels joves al mercat laboral. És necessari actuar en el sistema educatiu, connectant-lo millor amb l'àmbit laboral. Els coneixements que s'adquireixen fent breus estades de pràctiques són de gran ajuda per triar l'itinerari formatiu que millor s'adequa als interessos i a les capacitats de cadascú. En aquest sentit, hi ha marge de millora en tots els nivells educatius, però, segurament, és a la formació professional on aquest aspecte és més rellevant i on el potencial de millora és més elevat. És on cal actuar amb més urgència.

També és imprescindible reformular alguns àmbits del mercat laboral. Amb l'objectiu final de reduir-ne l'elevada dualitat. No és òptim des d'un punt de vista econòmic, ni just des d'un punt de vista social, que hi hagi una diferència tan gran en els nivells de protecció dels diferents grups de treballadors. Cal buscar fórmules que ajudin les persones que entren al mercat laboral a tenir feines més estables i amb un nivell més alt de protecció. O, dit d'una altra manera, seria de gran ajuda disposar d'un marc contractual que faci més atractiva la contractació indefinida. Un cost d'acomiadament per any treballat que creixés de forma gradual en funció de l'antiguitat del treballador podria ajudar a assolir aquests objectius.

El Pla de Recuperació presentat pel Govern situa els joves com un dels col·lectius als quals cal donar suport de forma urgent i apunta alguns dels aspectes esmentats per millorar-ne la situació. En els propers mesos, toca negociar i consensuar, concretar i passar a l'acció. Els joves mereixen un país que compti amb ells.

Oriol Aspachs
Maig de 2021